

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 4/2018-70

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. júna 2018 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojмира Mamojku prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], správcu konkurznej podstaty [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom [REDACTED], advokátska kancelária, [REDACTED], vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania zaručeného čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, práva na rovnosť osôb pred súdom zaručeného čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, rovnosti pred zákonom zaručenej čl. 20 Charty základných práv Európskej únie, základného práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom zaručeného čl. 47 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie a základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. januára 2017 v konaní sp. zn. 2 M Cdo 1/2017 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED], správcu konkurznej podstaty [REDACTED], [REDACTED], na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, jeho základné právo na rovnosť účastníkov súdneho konania zaručeného čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, jeho právo na rovnosť osôb pred súdom zaručené čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, jeho právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a jeho základné právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. januára 2017 v konaní sp. zn. 2 M Cdo 1/2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. januára 2017 v konaní sp. zn. 2 M Cdo 1/2017 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť [REDACTED], [REDACTED], správcovi konkurznej podstaty [REDACTED], [REDACTED], trovy konania v sume 374,81 € (slovom tristosedemdesiatštyri eur a osemdesiatjeden centov) na účet jeho právneho zástupcu, advokáta [REDACTED], advokátska kancelária, [REDACTED], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti [REDACTED], správcu konkurznej podstaty [REDACTED], [REDACTED], n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. mája 2017 elektronicky doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], správcu konkurznej podstaty [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1

Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania zaručeného čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, práva na rovnosť osôb pred súdom zaručeného čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“), práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), rovnosti pred zákonom zaručenej čl. 20 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), základného práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom zaručeného čl. 47 ods. 1 charty a základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 47 ods. 2 charty uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 31. januára 2017 v konaní sp. zn. 2 M Cdo 1/2017. Sťažnosť bola doplnená v písomnej forme podaním doručeným ústavnému súdu 12. mája 2017.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ, správca konkurznej podstaty úpadcu [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (pôvodne obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ]), ako žalobca v súdnom konaní proti Slovenskej republike – Ministerstvu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“, v citáciách aj „odporca“) si uplatňuje náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ku ktorej malo dôjsť postupom Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy v Nitre (ďalej len „RVPS“), keď na základe žiadosti pôvodného vlastníka, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], o schválenie prevádzkarne [REDAKOVANÉ] podľa nariadenia (ES) č. 853/2004, podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004, ktorým sa ustanovujú osobitné hygienické predpisy pre potraviny živočíšneho pôvodu (Ú. v. EÚ L 139, 30. 4. 2004, s. 55 – 205, mimoriadne vydanie v slovenskom jazyku: Kapitola 03 Zväzok 045 s. 14 – 74), a zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a následne vykonanej kontroly zo strany pracovníkov RVPS, podľa záverov ktorej prevádzkareň spĺňala pre príslušnú činnosť všetky hygienické požiadavky na infraštruktúru, zariadenia a vybavenie podľa príslušných predpisov, RVPS 31. marca 2008 vydala rozhodnutie č. 581/2008,

ktorým úplne schválila prevádzkovateľovi potravinárskeho podniku prevádzkareň [REDACTED] bez pripomienok a bez časového obmedzenia na všetky príslušné činnosti. Prevádzkareň [REDACTED] bola opätovne schválená bez podmienok a časového obmedzenia na všetky činnosti aj pri zmene vlastníka prevádzky v máji 2008, a to na základe žiadosti spoločnosti [REDACTED]. Päť mesiacov po vydaní schvaľujúceho rozhodnutia však RVPS deklarovala závažné nedostatky prevádzkarne, čo postupne viedlo k jej zániku.

3. Podľa sťažovateľa *«v rámci postupu o schvaľovaní prevádzkarne [REDACTED] [REDACTED] neboli teda dodržané zákonom požadované postupy a bolo vydané právoplatné rozhodnutie č. 581/2008 zo dňa 31.3.2008, ktorým sa schválila prevádzkareň [REDACTED] a to i napriek tomu, že podmienky pre jej schválenie splnené neboli a teda zo strany pracovníkov RVPS Nitra došlo k nesprávnemu úradnému postupu pri vydávaní rozhodnutia o udelení certifikátu a pridelení Euročísla.*

Táto skutočnosť vyplývala jednak z internej správy o vykonanom audite Generálneho riaditeľstva pre zdravie a spotrebiteľov Európskej komisie, ktorý sa uskutočnil dňa 23.10.2008, pri ktorom bolo preukázateľne zistené, že v prevádzkarni bola zistená krížová kontaminácia, keď stavebno-technické nedostatky (usporiadanie, riešenia a veľkosť) kontaminácii nezabraňujú. Z interného záznamu spísaného o audite - Špecifický audit DG SANCO 2008-7815, tiež vyplynulo, že príslušný orgán mal pri schvaľovacom postupe identifikovať všetky nedostatky a nedodržovanie predpisov, tieto mali byť zaznamenané a pred schválením mal prevádzkovateľ potravinového podniku mať akčný plán na ich úplné odstránenie, aby sa neschválil závod s hygienickými chybami, resp. mohol sa schváliť podmienene. Schválenie [REDACTED] [REDACTED] nebolo podmienené splnením a dodržiavaním podmienok, ale bolo „bezpodmienečné“.

Z uvedeného vyplýva, že pri schvaľovaní prevádzkarne v roku 2008 došlo k nesprávnemu úradnému postupu, čo možno rovnako vyvodiť z kontrolného záznamu z vykonaného auditu, z úradného záznamu z marca 2009, kde sa konštatuje krížová kontaminácia zapríčinená stavebno-technickým usporiadaním priestorov, z úradného záznamu z 05. apríla 2011, 12. septembra 2011 a následného nariadenia o zastavení výrobných činností, ktoré sa vykonávajú v nevyhovujúcich priestoroch.

Po tom, ako sťažovateľ prenajal [REDAKOVANÉ], pracovníci RVPS Nitra skonštatovali pri kontrole 07. septembra 2011, že v prevádzke nie je možná výroba z dôvodu ohrozenia potravinovej bezpečnosti a napokon zastavili prevádzkovú činnosť aj pre sťažovateľa, čím potvrdili, že prevádzka nevyhovovala ani v marci 2008 ani v máji 2008.

Z dôvodu nesprávneho úradného postupu pri schvaľovaní prevádzkarne [REDAKOVANÉ] bola nakoniec jeho činnosť zastavená, pričom Uznesením Okresného súdu Košice I, spis. zn. 26R/4/2011 z 26.08.2011 bol na majetok spoločnosti [REDAKOVANÉ] vyhlásený konkurz a za správcu konkurznej podstaty bol ustanovený [REDAKOVANÉ].».

4. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) medzitýmnym rozsudkom č. k. 16 C 287/2009-831 zo 7. marca 2013 vyslovil, že je daná zodpovednosť žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi nesprávnym úradným postupom orgánov štátu, s tým, že o výške nároku na náhradu škody a o trovách konania bude rozhodnuté v konečnom rozsudku. Pojal za preukázané, že „v rámci postupu o schvaľovaní prevádzkarne [REDAKOVANÉ] neboli dodržané zákonom požadované postupy a bolo vydané právoplatné rozhodnutie číslo 581/2008 zo dňa 31.03.2008, ktorým sa prevádzkareň... schválila a to i napriek tomu, že podmienky pre jej schválenie splnené neboli a teda zo strany pracovníkov RVPS Nitra došlo k nesprávnemu úradnému postupu pri vydávaní rozhodnutia o udelení certifikátu a pridelení Euročísła“.

5. Proti rozsudku prvostupňového súdu žalovaný podal odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) tak, že svojím rozsudkom č. k. 2 Co 287/2013-874 zo 14. augusta 2013 medzitýmny rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. K odvolacím námietkam o nesprávnych skutkových záveroch medzitýmneho rozsudku krajský súd uviedol, že „súd prvého stupňa v rozsahu potrebnom pre rozhodnutie rozsiahlym dokazovaním riadne zistil skutkový stav veci, aplikoval naň správny právny predpis a svoje rozhodnutie aj podrobne a presvedčivo odôvodnil; z odôvodnenia rozhodnutia presne, zrozumiteľne a určite vyplývajú v logickej nadväznosti a s hodnotiacou väzbou k jednotlivým dôkazom skutkové zistenia, ktoré v súhrne vytvárajú skutkový nálež súdu. Okolnosti namietané odporcom v odvolaní vo vzťahu k spôsobu vyhodnotenia dôkazov

nemajú za následok úvahu odvolacieho súdu, ktorá by nebola zhodná s v napadnutom rozhodnutí prezentovanou úvahou prvostupňového súdu.“.

6. Ako nedôvodnú krajský súd vyhodnotil aj námietku žalovaného smerujúcu proti nevykonaniu výsluchu označeného svedka, keď poukázal na skutočnosť, že „*odporca poveril svoju zamestnankyňu na zastupovaní v danej veci pred súdom a po zrušení tohto poverenia žiadal doplniť dokazovanie jej výsluchom...“.* K ďalšej kritike žalovaného uviedol, že sťažovateľ „*vstúpil do práv a povinností pôvodného vlastníka, ktorému aj bolo udelené rozhodnutie pre prevádzkovanie Mäsokombinátu z dôvodu, že prevádzkareň splnila všetky požiadavky a preto je v prejednávanej veci nositeľom vecnej aktívnej legitimácie a skutočnosť, že účastníkom konania nebol právny nástupca pôvodného prevádzkovateľa Mäsokombinátu, ktorému aj bolo vydané rozhodnutie, z ktorého si navrhovateľ v tomto konaní uplatnil svoj nárok, je právne irelevantná“.*

7. K výhrade žalovaného, podľa ktorej okresný súd neuviedol, aké povinnosti boli orgánom štátnej správy porušené, krajský súd poukázal „*na interný záznam vykonaný na základe špecifického auditu, ktorý nesprávny postup odporcu pri schvaľovaní prevádzkarne navrhovateľovi presne definoval a zároveň uviedol, že formálny schvaľovací postup bol dodržaný (skutočnosť, z ktorej vychádzal pri svojom rozhodovaní aj prvostupňový súd a túto vo svojom rozhodnutí uviedol), pričom sa v žiadnom prípade nebolo možné stotožniť s názorom odporcu, tvrdiaceho, že daný interný záznam je právne irelevantný a k celej veci právne bezvýznamný z dôvodu, že je nepodpísaný, nakoľko ako vyplýva priamo z tohto interného záznamu, ide o zistenia Potravinového a veterinárneho úradu... a v internom zázname uvedené nedostatky boli konštatované aj v Úradnom zázname o kontrole č. 10/2008, vykonanej dňa 27. 10. 2008 RVPS, podľa zákona č. 39/2007 Z. z....“.* Súčasne krajský súd odkázal aj na poukaz prvostupňového súdu na „*Návrh správy z osobitného auditu vykonávaného na Slovensku od 22. do 31. októbra 2008... z ktorého vyplýva, že jedna prevádzkareň, predtým s udelenou výnimkou, bola schválená v apríli 2008 novým postupom, avšak bez splnenia podmienok s tým, že ju schválil okresný úradník pred odchodom do dôchodku a jeden mesiac pred jej predajom (navrhovateľovi) a preto tím misie odporúčal opätovné posúdenie podmienok schválenia a príslušný orgán prijal okamžité opatrenia s cieľom zabezpečiť splnenie*

podmienok pre schválenie tým, že vykonaným auditom bolo zistené, že v jednej prevádzkarni boli zaznamenané podstatné problémy týkajúce sa usporiadania, konštrukcie, údržby a čistenia a niektoré prevádzkové postupy neboli prijateľné...“.

8. Z citovaných skutočností krajský súd vyvodil, že „postup RVPS bol nesprávny a spočíva vtom, že svojim rozhodnutím povolil v marci 2008 a opakovane v máji... prevádzkovať [REDAKOVANÉ] a po vykonaní auditu, ktorému predchádzalo 12 kontrol vykonaných RVPS Nitra, 23. 10. 2008, t. j. päť mesiacov po vydaní schvaľujúceho rozhodnutia, deklaroval závažné nedostatky, ktoré prevádzku nielen vážne ohrozili, ale postupne viedli až k zamietnutiu žiadosti prevádzkovateľa potravinárskeho podniku [REDAKOVANÉ], s ktorým navrhovateľ v auguste 2011 uzavrel nájomnú zmluvu na prevádzkareň [REDAKOVANÉ], Rozhodnutím regionálnej veterinárnej a potravinovej správy Nitra zo dňa 21. 09. 2011, č. konania: 1446/2011“.

9. K sťažovateľovej námietke o nezdôvodnení príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a vzniknutou škodou krajský súd zdôraznil, že na základe odvolania preskúmava medzitýmny rozsudok o základe nároku, „t. j., že odporca za škodu spôsobenú navrhovateľovi zodpovedá“, a spresnil, že „otázku príčinnej súvislosti medzi jednotlivými čiastkovými nárokmi na náhradu škody uplatnenými navrhovateľom bude právne posudzovať a o nich rozhodovať, súd prvého stupňa až v konečnom rozsudku“.

10. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalovaný podal na najvyššom súde dovolanie, ktorého prípustnosť zakladal na odňatí možnosti konať pred súdom podľa § 237 ods. 1 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom v rozhodnom čase (ďalej aj „OSP“), a to v dôsledku nenariadenia pojednávania krajským súdom a nedostatočného odôvodnenia odvolacieho rozsudku. Ako dovolacie dôvody uviedol § 241 ods. 2 písm. a), b) a c) OSP.

11. Najvyšší súd dovolanie žalovaného uznesením sp. zn. 2 Cdo 153/2014 z 31. júla 2014 odmietol. Po odkaze na relevantné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku konštatoval, že v predmetnej veci „odvolací súd mohol vec prejednať a rozhodnúť bez nariadenia odvolacieho pojednávania“ a že „rozsudok odvolacieho súdu v spojení

s rozsudkom súdu prvého stupňa spĺňa požiadavky na riadne a presvedčivé odôvodnenie v zmysle § 157 ods. 2 O. s. p., keďže ním bola daná odpoveď na všetky podstatné otázky a námietky týkajúce sa jednak procesného postupu prvostupňového súdu a jednaj skutkového a právneho posúdenia veci“. Keďže takto najvyšší súd dospel k záveru o neprípustnosti sťažovateľovho dovolania, skutočnosťami, ktoré sú spôsobilé založiť dôvodnosť príпустného dovolania (iné vady majúce za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ako aj nesprávne právne posúdenie veci), sa už vecne nezaoberal.

12. Na základe mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „mimoriadne dovolanie“) argumentujúceho nesprávnym právnym posúdením veci najvyšší súd uznesením z 30. júna 2015 v konaní sp. zn. 2 M Cdo 11/2014 rozsudok krajského súdu v spojení s medzitýmnym rozsudkom okresného súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

13. Sťažovateľ následne podal proti uzneseniu najvyššieho súdu ako súdu konajúceho o mimoriadnom dovolaní sťažnosť, o ktorej ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 408/2016-97 z 18. októbra 2016 rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 3 a čl. 38 ods. 2 listiny, základné právo na rovnosť pred súdom a právo byť spravodlivo a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom zaručené čl. 14 ods. 1 paktu, základné právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru, základné právo na rovnosť pred zákonom zaručené čl. 20 charty a základné právo na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces zaručené čl. 47 ods. 1 a 2 charty týmto uznesením najvyššieho súdu porušené boli. Vo zvyšnej časti sťažnosti sťažovateľa ústavný súd nevyhovel. Uznesenie najvyššieho súdu ústavný súd zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie najvyššiemu súdu. Závazný právny názor ústavný súd sformuloval tak, že *„v ďalšom konaní bude úlohou najvyššieho súdu... doručiť účastníkom konania všetky relevantné vyjadrenia a dôkazy, poskytnúť im možnosť vyjadriť sa a následne vo veci opätovne rozhodnúť“.*

14. Po opätovnom prejednaní mimoriadneho dovolania najvyšší súd uznesením z 31. januára 2017 v konaní sp. zn. 2 M Cdo 1/2017 znovu zrušil potvrdzujúci odvolací

rozsudok krajského súdu v spojení s prvostupňovým medzitýmny rozsudkom okresného súdu. K prípustnosti mimoriadneho dovolania najvyšší súd uviedol, že „generálny prokurátor bol v súdnej veci oprávnený podať mimoriadne dovolanie postupom podľa § 243e ods. 1 v spojení s § 243h ods. 3 O. s. p., nakoľko na základe podnetu účastníka konania (strany sporu) a oboznámením sa s obsahom pripojených právoplatných súdnych rozhodnutí zistil (s čím sa dovolací súd stotožňuje), že určením zodpovednosti žalovanej za petitom uplatňovanú škodu hrozí štátu značná hospodárska škoda, resp. iný vážny nenapraviteľný následok a rozhodnutiami súdov bol porušený zákon, pričom podanie mimoriadneho dovolania vyžaduje ochrana práv žalovanej (štátu) a túto nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami“.

15. Podľa názoru najvyššieho súdu „vzhľadom na to, že podľa súdov nižších inštancií nesprávny úradný postup žalovanej spočíval aj vo vydaní rozhodnutia, resp. aj v skúmaní podmienok pre vydanie rozhodnutia, mali jednoznačne ustáliť, v čom presne spočívať titul náhrady škody, či len v nesprávnom úradnom postupe alebo aj v nezákonnom rozhodnutí. Presné definovanie titulu náhrady škody pri žalobách o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. je nevyhnutné z dôvodu, že podmienky pre úspešné uplatnenie nároku z uvedených jednotlivých titulov... sú zásadne rozdielne. V prípade, že súd prvej inštancie v ďalšom konaní ustáli, že titul náhrady škody v súdnej veci spočíva len v nesprávnom úradnom postupe, bude jeho úlohou tento nesprávny úradný postup konkretizovať.“.

16. Najvyšší súd objasnil podstatu medzitýmneho rozsudku a uviedol, že „v konaní o nároku na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Zb. základ veci zahŕňa posúdenie všetkých podmienok zodpovednosti uvedených v tomto zákone okrem výšky škody; medzitýmny rozsudok možno teda vydať, ak je vyriešené, že došlo k nesprávne úradnému postupu, že vznikla škoda (majetková ujma) a že medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom konkrétnej majetkovej ujmy je vzťah príčiny a následku... Odvolací súd (rovnako súd prvej inštancie) v danej veci považoval z hľadiska zodpovednosti štátu za splnenú predovšetkým podmienku nesprávneho úradného postupu a potvrdil medzitýmny rozsudok súdu prvej inštancie bez toho, aby bolo vyriešené, či sú splnené ďalšie predpoklady tejto zodpovednosti, t. j. či práve v príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom orgánu

štátu vznikla žalobcovi tvrdená majetková ujma. Okrem toho prehliadol, že žalobca si v prejednávanej veci uplatnil nároky na náhradu škody spočívajúcej v zastavení porážania zvierat, v uplatnení zmluvnej pokuty, v uplatnení ušlého zisku, vo vyhlásení konkurzu, v znemožnení čerpania schválených Eurofondov a v nákladoch na rekonštrukciu bitúнку, teda viacero skutkovo samostatných nárokov na náhradu škody, pri ktorých musí byť splnenie podmienok pre vydanie medzitémneho rozsudku (splnenie všetkých predpokladov zodpovednosti za škodu) skúmané oddelene. V tejto súvislosti treba jednoznačne odmietnuť záver odvolacieho súdu keď uviedol, že otázku príčinnej súvislosti medzi jednotlivými čiastkovými nárokmi na náhradu škody uplatnenými žalobcom bude právne posudzovať a o nich rozhodovať súd prvej inštancie až v konečnom rozsudku, nakoľko spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.“.

17. Najvyšší súd sa takisto stotožnil „s tvrdením generálneho prokurátora, že v rozhodnutiach súdov nižších inštancií absentuje záver o existencii škody, najmä z pohľadu jednotlivých uplatňovaných nárokov... V súdnej veci sa ani súd prvej inštancie a ani odvolací súd existenciou škody nezaoberali, nevysvetlili v čom škoda pri jednotlivých uplatňovaných nárokoch spočíva, v čom spočíva zmenšenie majetku poškodeného, či vôbec k nemu došlo, ani či došlo k ušlému zisku a akým spôsobom.“.

18. Sťažovateľ v sťažnosti doručenej ústavnému súdu tvrdí, že najvyšší súd pri opätovnom rozhodovaní o mimoriadnom dovolaní nerespektoval záväzný právny názor vyslovený ústavným súdom v zrušujúcom náleze, pretože „síce splnil prvú podmienku právneho názoru (pokynu), t. j. doručil sťažovateľovi... podania protistrany, Najvyšší súd SR však nesplnil druhú časť podmienky, a to poskytnúť im (rozumej účastníkom konania/stranám sporu) možnosť sa k nim (účinne) vyjadriť. Najvyšší súd postupoval čisto formálne a nie ústavne konformným spôsobom...“.

19. Druhý okruh sťažnostných námietok sťažovateľ otvára rozsiahlymi citáciami rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) a ústavného súdu týkajúcimi sa kompatibility medzi požiadavkou právnej istoty a inštitútom mimoriadneho dovolania. Argumentuje, že „zrušenie záväzného rozhodnutia ako definitívneho výsledku realizácie právomoci všeobecných súdov, prichádza do úvahy iba za účelom nápravy

fundamentálnych nedostatkov vo výkone spravodlivosti“ a nadväzujúco zdôrazňuje, že „nakoniec taký je už i posledný rozhodovací trend samotného Najvyššieho súdu SR po vyššie cit. rozsudkoch ESLP...“. Preto v napadnutom uznesení najvyššieho súdu «nebolo rozhodnuté eurokonformným a ústavne konformným spôsobom. O to viac, že štát (žalovaná Slovenská republika v základnom konaní prostredníctvom Ministerstva pôdohospodárstva... ktoré dalo podnet na podanie mimoriadneho dovolania, resp. generálny prokurátor SR, ktorý ho podal) narušili princíp právnej istoty (právneho štátu) v rozpore s čl. 6 Dohovoru. O to viac, že bola porušená „rovnosť zbrani“ a rovnosť účastníkov konania..., nakoľko mimoriadne dovolanie bolo podané s takmer uplynutím 1 ročnej zákonnej lehoty, i to len ako „bianco dovolanie“ s odôvodnením v ďalšej extra 60-dňovej lehote po 1 roku, ktorý by sťažovateľ (ako súkromná osoba na rozdiel od štátu ani nemal).».

20. Sťažovateľ namieta, že „najvyšší súd SR napriek vyjadreniu sťažovateľa k podanému mimoriadnemu dovolaniu sa v predmetnom napadnutom uznesení vôbec nevysporiadal (a tým je rozhodnutie arbitrárne) s argumentáciou o neprípustnosti mimoriadneho dovolania, resp. o neprípustnosti prekročenia lehoty (§ 243h OSP)... Najvyšší súd... iba v odôvodnení svojho uznesenia uviedol, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora je prípustné, bez toho, aby sa akýmkoľvek spôsobom vysporiadal s tvrdením sťažovateľa o jeho neprípustnosti.“.

21. Sťažovateľ doručil ústavnému súdu 12. mája 2017 aj ďalšie podanie, v ktorom zosumarizoval sťažnostné námietky.

22. Ústavný súd podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 4/2018-28 z 23. januára 2018 prijal sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny, práva na rovnosť osôb pred súdom podľa čl. 14 ods. 1 paktu, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, rovnosti pred zákonom podľa čl. 20 charty, základného práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom podľa čl. 47 ods. 1

charty a základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 47 ods. 2 charty na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti (namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny) sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

23. Následne ústavný súd 27. februára 2018 vyzval najvyšší súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke sťažnosti a na stanovisko k možnému upusteniu od ústneho pojednávania vo veci.

24. Najvyšší súd doručil 9. mája 2018 ústavnému súdu vyjadrenie, v ktorom súhlasil s upustením od ústneho pojednávania o sťažnosti. Vo vecnej rovine rekapituluje ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku regulujúce prípustnosť mimoriadneho dovolania a dôvodí, že *„po preskúmaní veci dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov v sebe subsumujú také zjavné pochybenia pri aplikácii hmotného práva, že majú povahu tzv. základných väd, ktoré judikatúra akceptuje ako dôvod pre výnimočný odklon od princípu právnej istoty, nastolenej právoplatným rozhodnutím“*. Následne opakuje dôvody, ktoré viedli ku kasačnému rozhodnutiu v mimoriadnom dovolacom konaní.

25. K namietanému porušeniu právnej istoty najvyšší súd odkazuje na zjednocovacie stanovisko pléna ústavného súdu PLz. ÚS 3/2015 a zdôrazňuje splnenie podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených opravných prostriedkov žalovaným. S poukazom na judikatúru ústavného súdu o „výsledkovej“ povahe základného práva na súdnu ochranu dodáva, že základné konanie o žalobe sťažovateľa nie je v dôsledku zrušujúceho rozhodnutia o mimoriadnom dovolaní právoplatne ukončené. Sťažnosťou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu *„nie je možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu“*. Najvyšší súd preto *„zastáva názor, že sťažovateľ bezdôvodne namieta, že konaním a rozhodnutím najvyššieho súdu bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, čl. 47 ods. 3 a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... navrhuje sťažnosť zamietnuť...“*.

26. Vyjadrenie najvyššieho súdu ústavný súd zaslal 9. mája 2018 právnickému zástupcovi sťažovateľa s možnosťou zaujať k nemu stanovisko.

27. V stanovisku doručenom ústavnému súdu elektronicky 27. mája 2018 sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci. Vo vecnej rovine sa nestotožňuje s odkazom najvyššieho súdu na kauzu vedenú v minulosti na ústavnom súde pod sp. zn. IV. ÚS 195/2010, keďže rozhodnutie v uvedenej veci „vychádza z odlišných skutkových okolností, keď v danom prípade neprišlo zo strany sťažovateľky k dodržaniu vyčerpania všetkých opravných prostriedkov, keď v spolu s ústavnou sťažnosťou sťažovateľka podala dovolanie, o ktorom v čase rozhodovania o podanej sťažnosti rozhodnuté nebolo. Prišlo tak k zjavnému porušeniu princípu subsidiarity“. Citujúc závery z odkázaného rozhodnutia ústavného súdu, sťažovateľ dôvodí, že z jeho sťažnosti „je zrejmé, že právoplatným rozhodnutím Najvyššieho súdu... prišlo k výraznému zásahu do ústavou garantovaného práva v intenciách práva na spravodlivý súdny proces v rozsahu právnej istoty. Relevantná v tomto smere je skutočnosť, že v intenciách § 455 Civilného sporového poriadku sú súdy nižšej inštancie viazané názorom Najvyššieho súdu... V tomto smere preto považujeme napadnuté rozhodnutie Najvyššieho súdu za také, ktoré je spôsobilé nezvratným spôsobom zasiahnuť do ústavou garantovaných práv sťažovateľa.“.

28. Sťažovateľ v stanovisku ďalej poukazuje „na obsah mimoriadneho dovolania, kde kľúčovým bola argumentácia ohľadne nedostatku odôvodnenia rozhodnutia s poukazom na nedostatočnú argumentáciu z hľadiska aj vysloveného právneho názoru. Možno preto uviesť, že mimoriadne dovolanie kopirovalo už skôr uplatnený dovolací dôvod v intenciách § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Opätovne dávame do pozornosti, že Najvyšší súd... dovolanie žalovaného odmietol, keď nezistil existenciu väd v intenciách ustanovenia § 237 Občianskeho súdneho poriadku... S touto zásadnou skutočnosťou totožnosti dovolacích dôvodov a dôvodov podania mimoriadneho dovolania sa Najvyšší súd... žiadnym spôsobom nevysporiadal, a práve týmto svojim postupom zasiahol do práva sťažovateľa a porušil princíp právnej istoty. Bolo na mieste, že sťažovateľ legitímne očakával, že pokiaľ je mimoriadne dovolanie založené na tých istých skutočnostiach, nebude o daných otázkach rozhodnuté inak, a v opačnom prípade prišlo k zásahu do princípu právnej istoty a legitímneho očakávania sporovej strany.“.

29. Sťažovateľ kritizuje najvyšší súd aj za to, že *«svojím rozhodnutím „znegoval“ a spravil nadbytočným inštitút medzitémneho rozsudku (v tom čase § 152 OSP) napriek tomu, že súdy nižšieho stupňa jednoznačne vo výroku i v odôvodnení rozhodnutia vyslovili a zdôvodnili „nesprávny úradný postup štátu“, s tým, že o výške škody sa bude rozhodovať v následnom konaní»*. Najvyšší súd tiež podľa sťažovateľa *«riadne nezdôvodnil v čom hrozí žalovanému „značná hospodárska škoda“ alebo „iný vážny nenapraviteľný následok“, keď nešlo o konečný rozsudok, ale len o medzitémny rozsudok, t. j. nehrozil priamo výkon rozhodnutia (exekučný titul o vymoženie mnohonásobnej čiastky)»*.

30. Napokon sťažovateľ dôvodí, že § 243h ods. 3 OSP bol v jeho prípade uplatnený v rozpore so zásadou rovnosti, lebo *„ak by nastala opačná situácia (generálny prokurátor by podával mimoriadne dovolanie v prospech žalobcu z podnetu žalobcu) mal by na zdôvodnenie dôvodov podaného mimoriadneho dovolania o 60 dní kratšiu lehotu, t. j. nestačilo by mu podať tzv. bianco mimoriadne dovolanie ako v prípade mimoriadneho dovolania v prospech žalovaného štátu“*.

31. Podľa sťažovateľa *„argumenty uvedené vo vyjadrení Najvyššieho súdu SR neobstoja. Navrhujeme, aby Ústavný súd SR rozhodol v intenciách podanej ústavnej sťažnosti.“*

32. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

33. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) a základného práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 47 ods. 2 charty)

34. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

35. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

36. Podľa čl. 47 ods. 2 charty každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

37. Podľa čl. 51 ods. 1 charty ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie...

38. Sťažovateľ sa v konaní pred súdmi domáha náhrady škody spôsobenej mu nesprávnym úradným postupom RVPS, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku porušenia ustanovení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004, ktorým sa ustanovujú osobitné hygienické predpisy pre potraviny živočíšneho pôvodu, ktorým sa dopĺňajú predpisy ustanovené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 z 29. apríla 2004 o hygiene potravín (Ú. v. EÚ L 139, 30.4.2004, s. 1 – 54. Mimoriadne vydanie v slovenskom jazyku: Kapitola 13 Zväzok 034 s. 319 – 337), ako aj ustanovení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 z 29. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú osobitné predpisy na organizáciu úradných kontrol produktov živočíšneho pôvodu určených na ľudskú spotrebu (Ú. v. EÚ L 139, 30.4.2004, s. 206 – 320. Mimoriadne vydanie v slovenskom jazyku: Kapitola 03 Zväzok 045 s. 75 – 119), ktoré upravujú organizáciu úradných kontrol produktov živočíšneho pôvodu. V rámci svojho rozhodovania RVPS aplikovala uvedené právne predpisy Únie. Porušenie ich ustanovení zakladá zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú jednotlivcovi porušením práva Únie a tomu

prislúchajúce právo na náhradu takejto škody (pozri rozsudok Andrea Francovich a Danila Bonifaci a iní proti Talianskej republike, spojené veci C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428). Preto niet pochybností o tom, že ustanovenia charty o základných právach sú v intenciách čl. 51 ods. 1 charty na danú vec aplikovateľné.

39. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (obdobne napr. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07). Rovnaký záver platí aj o vzťahu základného práva na súdnu ochranu a základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 47 ods. 2 charty, keďže normatívne vyjadrenie tohto práva je identické s čl. 6 ods. 1 dohovoru a zároveň podľa čl. 52 ods. 3 charty v rozsahu, v akom táto charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, zmysel a rozsah týchto práv je rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených v uvedenom dohovore.

40. Najvyšší súd ako odporca vo svojom vyjadrení s poukazom na judikatúru ústavného súdu zdôraznil, že konanie o sťažovateľovej žalobe nie je právoplatne ukončené, hoci *„predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté... v Civilnom sporovom poriadku...“*.

41. Kým rozhodovacia prax ústavného súdu spočiatku spravidla nepripúšťala preskúmavanie rozhodnutí najvyššieho súdu, ktorými boli zrušené v dovolacom alebo mimoriadnom dovolacom konaní rozsudky odvolacích súdov s poukazom na to, že takéto rozhodnutie najvyššieho súdu nie je „konečným“ rozhodnutím vo veci a sťažovateľ má v každom prípade možnosť domáhať sa na ústavnom súde ochrany základných práv a slobôd podaním ústavnej sťažnosti proti konečnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré vzíde z konania nasledujúceho po zrušujúcom rozhodnutí najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, na tomto svojom názore zotrváva,

avšak od rozhodnutia vo veci sp. zn. II. ÚS 105/09 nie je podľa jeho názoru v záujme poskytnutia účinnej ochrany základným právam účastníkov občianskeho súdneho konania možné na tomto názore zotrvať bezvýhradne. Prípadi hodnými odlišného prístupu sú také rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaniach alebo mimoriadnych dovolaniach, v ktorých najvyšší súd porušil základné právo sťažovateľa ústavnoproceného charakteru, a to z dôvodu, že v takom prípade odmietnutím preskúmania ústavnosti postupu najvyššieho súdu a nenapravením jeho pochybenia tohto druhu by bol účastník vystavený v konaní nasledujúcom po takomto rozhodnutí najvyššieho súdu postupu súdov nižších stupňov viazaných právnym názorom najvyššieho súdu vysloveným v konaní, ktoré bolo poznačené porušením ústavnoprocených práv jeho účastníka.

42. Formulovaný a postupne sa stabilizujúci názor (napr. II. ÚS 285/2010, II. ÚS 387/2010, III. ÚS 508/2011, III. ÚS 46/2013) ústavný súd zohľadnil už pri predbežnom prerokovaní sťažovateľovej sťažnosti, a keďže ju neodmietol z dôvodu teraz predneseného najvyšším súdom, je zrejmé, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu považuje z hľadiska jeho procesno-právnych parametrov a vo svetle dôvodov sťažnosti za také, ktoré si vyžaduje meritórny ústavno-súdny prieskum.

43. I samotné napadnuté uznesenie (odhliadnuc od jeho procesného vplyvu na ďalší priebeh konania daného záväznosťou vysloveného právneho názoru) je spôsobilé byť predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu, pretože niet pochyb, že aj uznesenie dovolacieho súdu, ktorým sa konanie vo veci samej „oživí“, musí spĺňať požiadavky vyplývajúce z viacerých čiastkových aspektov základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie. Aj rozhodnutie dovolacieho súdu, ktorým sa druhostupňové rozhodnutie i prvostupňové rozhodnutie zrušuje a vec sa vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, musí napríklad dosahovať takú kvalitu odôvodnenia, aká naň z čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj z čl. 6 ods. 1 dohovoru plynie, jeho enunciát musí mať potrebný právny základ v ustanoveniach procesného práva, ako aj náležitú oporu v odôvodnení a podobne. Nerešpektovanie príkladmo menovaných požiadaviek by pri neskoršom ústavno-súdnom prieskume meritórnych rozhodnutí všeobecných súdov vo veci samej už nebolo napravitel'né.

44. Aj ťažisková námietka sťažovateľa kritizujúca posúdenie prípustnosti mimoriadneho dovolania najvyšším súdom má charakter procesno-právnej otázky, ktorá pre okresný súd ani krajský súd pri opätovnom prejednaní a rozhodnutí o sťažovateľovej žalobe nebude nijako relevantná, a tak jej ústavno-súdny prieskum na základe akejkoľvek budúcej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy už nebude prichádzať do úvahy. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyhodnotil obranu najvyššieho súdu poukazujúcu na právoplatne neukončené základné konanie ako nedôvodnú.

45. Problematika prípustnosti mimoriadneho dovolania bola predmetom pozornosti ústavného súdu už mnohokrát. Výstupy rozhodovacej činnosti v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy možno zosumarizovať predovšetkým do požiadavky artikulovanej neskôr v zjednocovacom uznesení pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 3/2015-22 z 18. marca 2015, ktorá podmieňuje prípustnosť mimoriadneho dovolania vyčerpaním všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.

46. Odkazované zjednocovacie stanovisko pléna ústavného súdu bolo prijaté v čase, keď ešte neboli známe meritórne rozhodnutia ESLP o sťažnostiach slovenských právnických osôb (DRAFT – OVA, a. s., PSMA, s. r. o., a COMPCAR, s. r. o.) na Slovenskú republiku, ktorých podstata spočívala v kritike posúdenia prípustnosti mimoriadnych dovolaní najvyšším súdom.

47. V uvedených rozsudkoch ESLP sumarizoval na všeobecnej úrovni zásady rozhodujúce pre vyhodnotenie prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku, akým je i mimoriadne dovolanie. Urobil tak s odkazom na vlastnú prejudikatúru.

48. Právo na spravodlivý proces, tak ako ho garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru, musí byť interpretované v rámci preambuly k dohovoru, ktorej relevantná časť deklaruje, že myšlienka právneho štátu je súčasťou spoločného dedičstva zmluvných strán. Jedným zo základných aspektov právneho štátu je princíp právnej istoty požadujúci, okrem iného, aby rozhodnutia súdov, ktorými bola vec rozhodnutá konečným spôsobom, neboli

spochybňované (rozsudok ESLP z 28. 10. 1999 vo veci *Brumărescu* proti Rumunsku, sťažnosť č. 28342/95, § 61). Tento princíp neumožňuje účastníkovi konania usilovať o znovuobnovenie procesu výlučne na účel nového posúdenia veci a nového rozhodnutia vo veci. Iba možnosť dvoch názorov na predmet konania nepredstavuje dôvod pre opätovné posúdenie (rozsudok ESLP z 21. 5. 2011 vo veci *Giuran* proti Rumunsku, sťažnosť č. 24360/04, § 29). Odklony od tohto princípu sú odôvodnené len v prípadoch okolností podstatného a závažného charakteru (*substantial and compelling character*; rozsudok ESLP z 18. 11. 2004 vo veci *Pravednaya* proti Rusku, sťažnosť č. 69529/01, § 25). Právomoc vyšších súdov zrušiť alebo zmeniť záväzné a vynútiteľné súdne rozhodnutia má byť vykonávaná na účel opravy fundamentálnych väd (*fundamental defects*). Táto právomoc musí byť v maximálnej možnej miere vykonávaná na účel zistenia spravodlivej rovnováhy medzi záujmami jednotlivca a potrebou zabezpečenia efektívnosti súdneho systému (m. m. rozsudok ESLP z 20. 7. 2004 vo veci *Nikitina* proti Rusku, sťažnosť č. 50178/99, § 57). Významné hľadiská, ktorá majú byť v tejto súvislosti zohľadňované, zahŕňajú najmä dôsledky znovuobnovenia a následného konania na individuálnu situáciu dotknutého, ako aj to, či je znovuobnovenie konania výsledkom požiadavky tejto osoby; dôvody, na ktorých vnútroštátne orgány založili zrušenie rozsudku v predmetnej veci; súlad konania s požiadavkami plynúcimi z vnútroštátneho práva; existencia a fungovanie procesných záruk vo vnútroštátnom právnom systéme, ktoré sú spôsobilé predísť zneužitiu takéhoto konania vnútroštátnymi orgánmi; a iné relevantné okolnosti prípadu (napr. rozsudok ESLP vo veci *Giuran*, § 60). Navyše, prieskum musí poskytovať všetky procesné záruky podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a musí zaistiť celkovú spravodlivosť konania (rozsudok ESLP z 15. 12. 2005 vo veci *Vanyan* proti Rusku, sťažnosť č. 53203/99, §§ 67, 68).

49. V početných prípadoch ESLP pri vysvetlení pojmu fundamentálnej vady zdôraznil, že iba samotné vyhodnotenie, podľa ktorého dokazovanie v posudzovanom prípade bolo neúplné a jednostranné alebo viedlo k chybnému oslobodeniu (v trestných veciach, pozn.), nemôže, pri absencii jurisdikčných omylov alebo vážnych porušení súdneho procesu, zneužitia právomoci, zjavných väd pri aplikácii hmotného práva alebo iných vážnych dôvodov prameniacych zo záujmov spravodlivosti, naznačovať

fundamentálnu vadu v predchádzajúcom konaní (rozsudok ESLP z 24. 5. 2007 vo veci Radchikov proti Rusku, sťažnosť č. 65582/01, § 48).

50. Artikulované požiadavky relevantné z pohľadu prípustnosti mimoriadnych procesných prostriedkov zasahujúcich do právoplatne nastoleného stavu právnej istoty bol ESLP nútený v už spomenutých „slovenských“ kauzách premietnuť do ich individuálnych okolností.

51. Vo veci DRAFT – OVA (sťažnosť č. 72493/10, rozsudok z 9. júna 2015) ESLP vyhodnotil pochybenie súdu spočívajúce v nesprávnom rozdelení dôkazného bremena ako také, ktoré nezakladá okolnosť odôvodňujúcu zásah do konečného a záväzného rozsudku v základnom konaní. Poukázal pri tom na skutočnosť, že rozhodnutia v základnom konaní boli pre sťažujúcu sa spoločnosť kladné a ich odôvodnenie bolo harmonické („congruous“; § 83). Hodno súčasne pripomenúť, že ústavný súd pri skoršom odmietnutí sťažnosti spoločnosti DRAFT – OVA (uznesenie č. k. IV. ÚS 35/2012-65 z 19. januára 2012) k tej istej otázke opačne dôvodil, že v mimoriadnom dovolaní namietané a najvyšším súdom následne konštatované nesprávne rozloženie dôkazného bremena *„vo svojich dôsledkoch sa javí byť až prejavom arbitrárnosti zo strany okresného súdu a krajského súdu, pretože vedie k popretiu účelu a významu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o procesnom dokazovaní a príslušných ustanovení zmenkového zákona a zároveň má priamy vplyv na obsah výroku meritórneho rozhodnutia. Z týchto dôvodov dospel ústavný súd k záveru, že v predmetnej veci nejde len o dva odlišné právne názory na vec, ale o takú vadu konania, ktorá aj v zmysle judikatúry ESLP je dostatočným dôvodom na zrušenie právoplatného rozhodnutia tak krajského súdu, ako aj okresného súdu.“*

52. V predmetnej veci bolo pre ESLP podstatné aj zistenie, že v základnom konaní išlo o spor súkromno-právnej povahy, že štát ako majoritný akcionár žalovanej strany v základnom konaní mal záujem na jeho výsledku a že riadne dovolanie nebolo žalovaným využité.

53. Vo veci PSMA (sťažnosť č. 42533/11, rozsudok z 9. júna 2015) zas bolo pre ESLP rozhodujúcim zistenie, že dôvody uvedené v mimoriadnom dovolaní zahŕňali aj argumentáciu, ktorú žalovaná strana (v jej prospech bolo mimoriadne dovolanie podané) v základnom konaní nepoužila. Ba čo viac, najvyšší súd v rozhodnutí, ktorým mimoriadnemu odvolaniu vyhovel, vzal do úvahy aj námietku v mimoriadnom dovolaní vôbec neprednesenú. V súhrne to teda znamenalo, že generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) i najvyšší súd vo svojom rozhodnutí vzali do úvahy aspekty, ktoré vôbec neboli predmetom sporu strán v základnom konaní. Európsky súd pre ľudské práva uvedené zistenie vyhodnotil tak, že v kauze rýdzo súkromno-právnej povahy generálny prokurátor i najvyšší súd intervenovali v prospech jednej sporovej strany (Slovenský rozhlas), ktorá navyše ako žalovaná v základnom konaní neuplatňovala svoje práva s riadnou starostlivosťou (§75 a §76). Ani v tejto veci nebolo zo strany účastníka, ktorý mimoriadne dovolanie podniel, využité riadne dovolanie.

54. Vo veci COMPCAR (sťažnosť č. 25132/13, rozsudok z 9. júna 2015) ESLP vylúčil nesprávnu aplikáciu § 19 ods. 2 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní účinného v rozhodnom čase (ďalej len „zákon o konkurze“) z okruhu okolností odôvodňujúcich podanie mimoriadneho dovolania a prelomenie právnej istoty nastolenej právoplatným súdnym rozhodnutím, ktorým bola zamietnutá žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam proti sťažujúcej sa spoločnosti. Tá nehnuteľnosť nadobudla kúpou od správu konkurznej podstaty úpadcu (Východoslovenské tehelne, š. p.) odsúhlasenou konkurzným súdom. Určovacia žaloba bola v základnom konaní zamietnutá, pretože v dôsledku nepodania vylučovacej žaloby v relevantnom čase sa musí uplatniť nevyvrátiteľná právna domnienka podľa uvedeného ustanovenia zákona o konkurze.

55. V popísaných okolnostiach ESLP vyhodnotil mimoriadne dovolanie založené na inom výklade predmetného ustanovenia konkurzného práva ako skryté odvolanie (appeal in disguise). Pre ESLP bolo taktiež podstatné, že konaniu o určovacej žalobe predchádzalo konkurzné konanie, v ktorom bol právoplatne udelený súhlas na predaj dotknutého majetku, a po ktorom prebehlo i správne konanie o vklade vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľností v prospech sťažujúcej sa spoločnosti. Najvyšší súd tak pri vyhovení mimoriadnemu dovolaniu nedbal na celý popísaný proces, v rámci

ktorého dokonca došlo i k čiastočnému vykonaniu konkurzného rozhodnutia vkladom vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

56. Okrem toho, ESLP považoval za podstatné, že oba sudy v základnom konaní zhodne posúdili uplatniteľnosť právnej domnienky, ich odôvodnenia v tejto otázke boli konzistentné, pričom i spravodlivosť základného konania bola bezchybná. Za problémové z hľadiska prípustnosti mimoriadneho dovolania napokon ESLP považoval aj fakt, že bolo podané takmer v posledný deň jednoročnej lehoty, pričom najvyšší súd o ňom rozhodol po viac ako roku. Tým sa sťažujúca spoločnosť dostala (zrušením právoplatných rozhodnutí zo základného konania) v roku 2012 do stavu právnej neistoty o svojom vlastníckom práve k nehnuteľnostiam, ktoré bolo riadne vložené do katastra nehnuteľností už v roku 2004.

57. Zo vzájomnej súvislosti čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 ústavy vyplýva, že dohovor a judikatúra na neho sa vzťahujúca predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväznú výkladovú smernicu pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ (napr. I. ÚS 49/01, I. ÚS 1/03, IV. ÚS 259/2011).

58. Zjednocovacie stanovisko pléna ústavného súdu PLz. ÚS 3/2015, ako aj rekapitulovaná judikatúra ESLP bez akýchkoľvek pochybností formulujú dve zásadné požiadavky, ktorých splnenie determinuje prípustnosť mimoriadneho dovolania, ktoré v rovine in abstracto nebolo v právnom systéme Slovenskej republiky v čase podania mimoriadneho dovolania v sťažovateľovej veci spochybnené. Prvou podmienkou je využitie dovolania ako opravného prostriedku, ktorý je v priamej procesnej dispozícii účastníka konania (ďalej len „riadne dovolanie“). Druhou podmienkou je požiadavka, aby podané mimoriadne dovolanie nepredstavovalo po stránke obsahovej skryté odvolanie.

59. Prvou podmienkou sa ústavný súd nijako podrobnejšie zaoberať nemusí, pretože tá je v súdnej veci bez akýchkoľvek pochybností splnená (dovolanie žalovaný podal a najvyšší súd ho odmietol uznesením sp. zn. 2 Cdo 153/2014 z 31. júla 2014).

Ústavný súd v tejto súvislosti ale dodáva, že práve preto, aby bola prvá podmienka prípustnosti mimoriadneho dovolania splnená, generálny prokurátor čakal na rozhodnutie o riadnom dovolaní žalovanej (31. júla 2014) a až po tomto rozhodnutí najvyššieho súdu mimoriadne dovolanie podal (8. septembra 2014), hoci do uplynutia jednoročnej lehoty podľa § 243g OSP zostávalo už len niekoľko dní. Kvôli tomu generálny prokurátor využil aj § 243h ods. 3 OSP, teda možnosť podať tzv. bianco mimoriadne dovolanie a do 60 dní ho odôvodniť. Sťažovateľ v sťažnosti i v stanovisku k vyjadreniu najvyššieho súdu rekapitulované časové súvislosti kritizuje. Ústavný súd je však toho názoru, že práve kvôli evidentnému motivačnému pozadiu (splnenie podmienky vyčerpania všetkých opravných prostriedkov) ich nemožno vyhodnotiť v prospech sťažnostnej argumentácie.

60. Pokiaľ ide o druhú identifikovanú podmienku, ústavný súd uvádza, že vo veci sťažovateľa najvyšší súd vyhovel mimoriadnemu dovolaniu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, ktoré malo spočívať v tom, že okresný súd a krajský súd jednoznačne neustálili, či v posudzovanej veci došlo k nezákonnému rozhodnutiu alebo k nesprávne úradnému postupu, ako aj v tom, že nevyriešili, *„či sú splnené ďalšie predpoklady tejto zodpovednosti, t. j. či práve v príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom orgánu štátu vznikla žalobcovi tvrdená majetková ujma“*. Nesprávne právne posúdenie veci podľa názoru najvyššieho súdu spočívalo aj v tom, že sa *„ani prvostupňový a ani odvolací súd existenciou škody nezaoberali“*.

61. Nesprávne právne posúdenie veci bolo v čase jeho podania v sťažovateľovej veci aprobovaným dôvodom mimoriadneho dovolania podľa § 243f ods. 1 písm. c) OSP, no potrebné je upozorniť, že nesprávne právne posúdenie veci bolo v tom čase i prípustným dôvodom odvolania ako opravného prostriedku apelačnej povahy, a to podľa § 205 ods. 2 písm. f) OSP. Ak je teda neprípustné mimoriadne dovolanie, ktoré je skrytým odvolaním, potom podľa názoru ústavného súdu nemožno dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci interpretovať a uplatňovať rovnako v prípade odvolania a v prípade mimoriadneho dovolania. Nesprávne právne posúdenie veci ako dôvod mimoriadneho dovolania musí byť vykladané a uplatňované reštriktívnejšie v porovnaní s nesprávnym právom posúdením veci pri odvolaní. Inak povedané, nie každé nesprávne právne posúdenie veci spôsobilé odôvodniť odvolanie predstavuje relevantný dôvod mimoriadneho

dovolania. Formulované odlišenie odôvodňuje právoplatnosť rozhodnutia ako podstatný diferenčný znak rozhodnutia, proti ktorému sa podáva odvolanie, a rozhodnutia napádaného mimoriadnym dovolaním. Tento znak je priamo prepojený na kvalitu právnej istoty ako imanentnej súčasti práva na spravodlivé súdne konanie, a tým i základného práva na súdnu ochranu.

62. Nedostatočné vyriešenie otázky vzniku škody a danosti príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a vzniknutou škodou nepochybne podľa názoru ústavného súdu môže predstavovať vadu nesprávneho právneho posúdenia veci konajúcim súdom. Ústavný súd však nie je povinný odpovedať na otázku, či rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu v sťažovateľovej veci sú naozaj dôsledkom nesprávneho právneho posúdenia veci, a či skutočne vykazujú vady, ktoré im najvyšší súd v uznesení o mimoriadnom dovolaní vytkol. Pre rozhodnutie o zásadnej námietke sťažovateľa musí ústavný súd ustáliť, či najvyšší súd pojal ústavne konformný záver o prípustnosti mimoriadneho dovolania založeného na porušení zákona (§ 243e ods. 1 OSP) v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 243f ods. 1 písm. c) OSP], teda, či nedostatočné vyriešenie otázky vzniku škody a danosti príčinnej súvislosti predstavuje nesprávne právne posúdenie veci odôvodňujúce prelomenie právnej istoty nastolenej právoplatnosťou sporného medzitýmneho rozsudku.

63. Pravda, judikatúra ústavného súdu i rozhodovacia prax ESLP dokumentujú, že niet pre každý prípad uplatniteľnej a hmatateľnej hranice, ktorú mimoriadne dovolanie pri argumentovaní nesprávnym právnym posúdením veci nesmie prekročiť. Nápomocnými sú tu iba všeobecnejšie formulované požiadavky ESLP („fundamentálne vady“, „okolnosti podstatného a závažného charakteru“, „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“), najvyššieho súdu [*„také závažné pochybenia, ktoré sú v príkrom rozpore s ústavnými princípmi“*] (stanovisko uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 36/2008)] i ústavného súdu [*„také porušenie procesného práva – zákona, ktoré v konečnom dôsledku znamená zároveň aj nesprávne právne posúdenie (či už hmotnoprávneho alebo prípadne procesného charakteru)“*; III. ÚS 357/2013].

64. Pri odpovedi na nastolenú otázku možno postupovať iba citlivým vyvažovaním jednotlivých okolností prejednávanej veci, a to z hľadiska toho, či svedčia v prospech alebo v neprospech prípustnosti podaného mimoriadneho dovolania.

65. Podstata kritiky najvyššieho súdu sa zamerala na procesné konzekvencie plynúce z právoplatnosti medzitýmneho rozsudku. Medzitýmny rozsudkom sa konanie ako celok nekončí. Po jeho právoplatnosti pokračuje ďalej už len vo vzťahu k výške škody. Právoplatnosť medzitýmneho rozsudku znamená definitívnu odpoveď na otázku, či tu bolo protiprávne konanie, či vznikla žalobcovi škoda a či je daná príčinná súvislosť medzi protiprávnym konaním a vzniknutou škodou. Konkretizované otázky už teda nie sú predmetom fázy konania nasledujúcej po právoplatnosti medzitýmneho rozsudku.

66. Popísanú procesnú podstatu medzitýmneho rozsudku ústavný súd nemôže vyhodnotiť ako podporujúcu sťažovateľovu argumentáciu o neprípustnosti mimoriadneho dovolania. Na jednej strane sa síce aj medzitýmny rozsudok stáva právoplatným a zakladá právnu istotu vo vzťahu k predmetu základného konania, avšak iba sčasti. Plne vyhovujúci medzitýmny rozsudok ešte neprináša žalobcovi právnu istotu o celom predmete sporu. Pojmovovo predsa vyžaduje ďalšie rozhodovanie o výške právoplatne prisúdeného nároku. Kvalitu právnej istoty tu preto nemožno porovnávať s prípadom, ak by napríklad konajúci súd žalobu hneď v celom rozsahu zamietol, prípadne ak by rozsah dokazovania odôvodňoval jedno rozhodnutie nielen o základe, ale hneď aj o výške nároku. V oboch prípadoch by sa už žiadne ďalšie konanie nevyžadovalo a právna istota by bola nastolená vo vzťahu k celému predmetu konania. Preto by aj prípadné mimoriadne dovolanie predstavovalo citeľnejší zásah do právnej istoty sporovej strany, než je tomu v sťažovateľovej veci, kde došlo k podaniu mimoriadneho dovolania proti právoplatnému medzitýmnemu rozsudku, ktorým (celkom prirodzene) nebolo rozhodnuté o celom predmete konania.

67. V prospech sťažovateľovej argumentácie však svedčí skutočnosť, že jedným z ťažiskových dôvodov mimoriadneho dovolania bola absencia riešenia otázky vzniku škody a danosti príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním štátu (jeho orgánu) a eventuálne vzniknutou škodou. Generálny prokurátor v podstate vytkol obom

rozhodnutiam súdov v základnom konaní nedostatočné odôvodnenie. K rovnakému záveru potom dospel i najvyšší súd v napadnutom uznesení (*„...sa ani súd prvej inštalácie a ani odvolací súd existenciou škody nezaoberali, nevysvetlili v čom škoda pri jednotlivých uplatňovaných nárokoch spočíva, v čom spočíva zmenšenie majetku poškodeného, či vôbec k nemu došlo, ani či došlo k ušlému zisku a akým spôsobom.“*).

68. Pozornosti ústavného súdu však neušlo (podobne argumentuje aj sťažovateľ v stanovisku k vyjadreniu odporcu – bod 27), že najvyšší súd sa kvalitou odôvodnenia potvrdzujúceho rozsudku krajského súdu zaoberal už v uznesení o riadnom dovolaní žalovaného (uznesenie sp. zn. 2 Cdo 153/2014 z 31. júla 2014). Rozhodol o ňom síce odmietavo, teda prima facie procesne, meritórne sa však nemohol vyhnúť skúmaniu kvality odôvodnenia, ktorá bola v riadnom dovolaní žalovaným namietaná, a to cez prizmu vady podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP. Ku vzťahu tejto vady zmatečnosti a kvality odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia pritom už samotný najvyšší súd zaujal v minulosti zjednocujúci postoj, podľa ktorého *„nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“* (stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 2/2016).

69. V napadnutom uznesení o mimoriadnom dovolaní najvyšší súd podrobil rozsudky z nachádzacieho konania kritike, ktorá zrozumiteľne dokladuje, že sa okresný súd a krajský súd problematikou dvoch z troch základných predpokladov úspechu v konaní o náhradu škody vôbec nezaoberali, a že tým ich rozsudky de facto neobsahovali *„zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu“* (pozri predchádzajúci odsek). Naproti tomu v skoršom rozhodnutí o riadnom dovolaní žalovaného (ktoré bolo v čase rozhodovania o mimoriadnom dovolaní právoplatné) najvyšší súd doslova uviedol, že *„nedôvodná bola aj námietka, ktorú uplatnil žalovaný a ktorá mala spočívať v tom, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil a že jeho rozhodnutie je tak nepreskúmateľné... Podľa názoru dovolacieho súdu rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu*

prvého stupňa splňa požiadavky na riadne a presvedčivé odôvodnenie v zmysle § 157 ods. 2 O. s. p., keďže ním bola daná odpoveď na všetky podstatné otázky a námietky týkajúce sa jednak procesného postupu prvostupňového súdu a jednak skutkového a právneho posúdenia veci. “.

70. Popísaným spôsobom sa mimoriadne dovolanie skutočne dostalo do pozície skrytého odvolania, a to nielen formálno-právne proti medzitýmnemu a druhostupňovému rozsudku, ale materiálne, v rovine odôvodnenia, v podstate aj proti uzneseniu o riadnom dovolaní, v ktorom dovolací súd k problému kvality odôvodnení rozsudkov vo veci samej zaujal opačný meritórny postoj. Pripustenie mimoriadneho dovolania najvyšším súdom sa za takých okolností dostáva nielen do polohy konfliktu s jeho vlastným skorším rozhodnutím v tej istej veci, ale aj do rozporu s právnou istotou sťažovateľa, ktorý sa po dvoch právoplatných meritórnych rozhodnutiach a po jednom dovolacom (z hľadiska kvality odôvodnenia tiež meritórnom) rozhodnutí legitímne spoliehal na definitívnosť vyriešenia problému dôvodov meritórneho rozhodnutia o základe ním uplatneného nároku na náhradu škody.

71. Nezanedbateľným bol napokon pre ústavný súd i právny názor okresného súdu, následne explicitne artikulovaný krajským súdom, podľa ktorého *„otázku príčinnej súvislosti medzi jednotlivými čiastkovými nárokmi na náhradu škody uplatnenými navrhovateľom bude právne posudzovať a o nich rozhodovať, súd prvého stupňa až v konečnom rozsudku“*. Pri istej dávke zjednodušenia ho možno interpretovať tak, že otázkami, ktoré okresný súd a krajský súd do dôvodov svojich rozhodnutí nepojali, sa zamýšľali zaoberať pri rozhodovaní o výške uplatneného nároku.

72. Pochopiteľne, ústavný súd nerozporuje dôvodnosť názorov žalovaného, generálneho prokurátora i najvyššieho súdu (napadnuté uznesenie), podľa ktorých medzitýmnym rozsudkom sa rozhoduje o základe nároku na náhradu škody, teda o protiprávnom konaní, škode i o príčinnej súvislosti, a preto by súd rozhodujúci medzitýmnym rozsudkom mal zdôvodniť existenciu všetkých týchto troch vzájomne previazaných komponentov. Navyše, právoplatný medzitýmný rozsudok takto zakladá prekážku rei iudicatae pre ďalšie rozhodovanie o tomto trojprvkovom systéme.

Pre rozhodnutie ústavného súdu je ale podstatné, či pochybenie všeobecného súdu, aké sa vyčíta i okresnému súdu a krajskému súdu, je natoľko intenzívne, že ho možno z pohľadu prípustnosti mimoriadneho dovolania vyhodnotiť ako fundamentálnu vadu, vadu najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém, prípadne ako pochybenie, ktoré je v príkrom rozpore s ústavnými princípmi.

73. Ak okresný súd i krajský súd naozaj nedostatočne odôvodnili svoje medzitýmne rozhodnutia, no súčasne v ich dôvodoch prejudikovali, že vo fáze rozhodovania o výške nároku budú riešiť aj otázky, ktoré by sa správne mali súdiť v rámci medzitýmneho rozhodovania, potom podľa názoru ústavného súdu takáto vada nadobudne fundamentálny význam stojaci v rozpore s ústavnými princípmi až vtedy, ak oba sudy budú pri ďalšom rozhodovaní o výške nároku ignorovať uvedenú vlastnú prejudikciu. O príkrom rozpore s ústavnými princípmi preto bude možné uvažovať len za podmienky, ak pri konečnom rozhodovaní o výške nároku sudy nesformulujú odpovede na dosiaľ nezodpovedané otázky spôsobom, aký si vyžaduje základné právo oboch sporových strán na súdnu ochranu a ich právo na spravodlivé súdne konanie, ale budú formálne odkazovať na ustálené procesné chápanie podstaty medzitýmneho rozhodovania spojeného s prekážkou rei iudicatae. Ktorejkoľvek sporovej strane sa v takom prípade musí dostať relevantnej právnej ochrany, ak sa bude dovolávať zodpovedania dosiaľ otvorených otázok.

74. Sumarizujúc prednesené zistenia a hodnotiace úsudky, ústavný súd rekapituluje, že v súdnej veci sťažovateľa boli žalovanou pred podaním mimoriadneho dovolania využité všetky dostupné opravné prostriedky, v ktorých namietala dôvody použité napokon v kladnej reflexii mimoriadneho dovolania. Bola teda (na rozdiel od kauzy PSMA) pri obhajobe svojich práv aktívna. Dotknutá právna istota (prostredníctvom nej i základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) zároveň neposkytovala sťažovateľovi stabilitu v miere typickej pre meritórne rozhodnutie, ktorým sa sporové konanie končí. Toto sú faktory svedčiacie v prospech nevyhoveniu sťažnosti.

75. Sťažovateľom navrhnutému petitu naopak svedčí, že spor v základnom konaní má súkromno-právnu povahu, a to napriek tomu, že jeho hmotnoprávne pozadie tkvie v kvalite výkonu verejnej moci orgánmi štátnej správy. Zodpovednosť štátu za škodu

spôsobenú výkonom verejnej moci je totiž osobitným typom občiansko-právnej zodpovednosti. Skoršie rozhodnutia okresného súdu, krajského súdu i najvyššieho súdu (riadne dovolanie) vo vzájomnej zhode kreovali právnu istotu sťažovateľa (obdobne kauzy DRAFT – OVA a COMPCAR). Kardinálnym dôvodom mimoriadneho dovolania a kladného rozhodnutia v napadnutom uznesení najvyššieho súdu bolo nesprávne právne posúdenie veci v dôsledku absencie vysporiadania sa s dvoma z troch základných predpokladov vzniku žalovaného nároku v medzitýmnom rozsudku a v potvrdzujúcom rozsudku krajského súdu. Uvedený dôvod má podľa názoru ústavného súdu skôr procesnú podstatu a súdená vec sa ním podobá kauze DRAFT – OVA (bod 51), v ktorej EŠLP nevyhodnotil pochybenie procesnej povahy (nesprávne rozloženie dôkazného bremena) v prospech prípustnosti mimoriadneho dovolania.

76. Ústavný súd nespochybňuje, že rozhodnutia všeobecných súdov zo základného konania na úrovni odôvodnenia existencie škody a príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a škodou skutočne môžu vyvolávať pochybnosti o náležitej kvalite. Určite nekonvenujú ani ustálenému chápaniu procesno-právnej podstaty medzitýmneho rozhodovania. Zároveň však krajský súd v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku zrozumiteľne vysvetlil, že neriešené otázky budú zodpovedané v konečnom rozsudku o výške žalovaného nároku. Aj v podmienkach právoplatného medzitýmneho rozhodnutia preto existuje priestor pre účinnú ochranu práv oboch strán sporu v ďalšom priebehu konania, a to tak v otázke existencie škody, ako aj príčinnej súvislosti. Tým je významne spochybnená podmienka prípustnosti mimoriadneho dovolania, podľa ktorej si jeho podanie vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu (§ 243e ods. 1 OSP). Striktné zotrvávanie na rešpektovaní podstaty medzitýmneho rozhodovania zo strany generálneho prokurátora i najvyššieho súdu v napadnutom uznesení sa tak dostáva skôr do polohy presadzovania záujmu na procesnej čistote, nie do pozície nástroja odstraňujúceho vadu najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém (rozsudok EŠLP z 23. 7. 2009 vo veci Sutyazhnik proti Rusku, sťažnosť č. 8269/02, § 38). Okrem toho, napĺňa právnu kategóriu nesprávneho právneho posúdenia veci obsahom, ktorý by obstál v prípade odvolania [§ 205 ods. 2 písm. f) OSP], nie však pri podaní mimoriadneho dovolania [§ 243f ods. 1 písm. c) OSP].

77. Najvyšší súd vyhodnotením mimoriadneho dovolania ako prípustného uprednostnil požiadavku vecnej správnosti a procesnej perfektnosti medzitýmneho rozhodovania pred právnou istotou sťažovateľa inkorporovanou v jeho základnom práve na súdnu ochranu a v jeho práve na spravodlivé súdne konanie. Urobil tak bez toho, že by v okolnostiach posudzovanej veci boli prítomné skutočnosti a nedostatky odôvodňujúce prielom do právnej istoty nastolenej právoplatným medzitýmnym rozhodnutím, ktorý bol iniciovaný subjektom odlišným od strán sporu súkromno-právnej povahy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uznesením najvyššieho súdu z 31. januára 2017 v konaní sp. zn. 2 M Cdo 1/2017 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru i jeho základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 47 ods. 2 charty (bod 1 výroku tohto nálezu).

K namietanému porušeniu základného práva na rovnosť účastníkov konania (čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny) a práva na rovnosť pred súdom (čl. 14 ods. 1 paktu)

78. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

79. Podľa čl. 37 ods. 3 listiny všetci účastníci sú si v konaní rovní.

80. Podľa čl. 14 ods. 1 paktu všetky osoby sú si pred súdom rovné...

81. Rozhodnutiu všeobecného súdu vo veci samej musí predchádzať jeho postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách (v kontexte danej veci v súlade s dohovorom), najmä garanciam obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, v princípe rovnosti zbraní a v práve na kontradiktórne konanie (mutatis mutandis I. ÚS 230/03, II. ÚS 520/2010).

82. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (podobne napr. III. ÚS 402/08). Podstatou

kontradiktórnosti a s ňou súvisiacej „rovnosti zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany. Osobitne to platí o sporových konaniach, v ktorých stoja proti sebe žalobca a žalovaný, a kde sa v celom rozsahu uplatňuje kontradiktórnosť konania (napr. IV. ÚS 42/09, IV. ÚS 147/04). Žiadne ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku nemožno vykladať a uplatňovať v konaní pred súdom tak, aby niektorý z účastníkov bol zvýhodnený na úkor druhého účastníka pri uplatňovaní práv alebo aby mal priaznivejšie postavenie pri prejednávaní a rozhodovaní veci (I. ÚS 59/00, III. ÚS 454/2011).

83. Judikatúra ESLP rozsudzujúca spory o prípustnosť mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré nestoja v plnej dispozícii strany sporu, stabilne spája právo na spravodlivé súdne konanie s právnou istotou a s rovnosťou sporových strán, a to prostredníctvom požiadavky rovnosti zbraní (rozsudok vo veci DRAFT – OVA, § 76, rozsudok vo veci PSMA, § 68).

84. Ústavný súd už upozornil na fakt, že riadne dovolanie žalovaného najvyšší súd síce odmietol, rozhodol teda procesne, avšak vzhľadom na legálnu konštrukciu prípustnosti riadneho dovolania podľa Občianskeho súdneho poriadku a na dôvody riadneho dovolania zaujal meritórny postoj ku kvalite odôvodnenia potvrdzujúceho rozsudku krajského súdu. V ňom neidentifikoval žiadne zásadné nedostatky dôvodov odvolacieho rozsudku, ktorým bol potvrdený medzitýmny rozsudok. Po podaní mimoriadneho dovolania však najvyšší súd názor zmenil a konštatované nedostatočné odôvodnenie vzniku škody a existencie príčinnej súvislosti vyhodnotil ako nesprávne právne posúdenie veci. Podľa názoru ústavného súdu popísaným postojom najvyšší súd interpretoval a uplatnil § 243f ods. 1 písm. c) OSP na úkor sťažovateľa, a naopak, zvýhodnil tým žalovaného, na podnet ktorého bolo mimoriadne dovolanie podané.

85. Vyváženie dotknutých v kolízii stojacich záujmov a hodnôt najvyšší súd uskutočnil spôsobom, ktorý je v rozpore so základným právom sťažovateľa na súdnu ochranu, s jeho právom na spravodlivé súdne konanie a s jeho základným právom na spravodlivé súdne konanie. Vzhľadom na to, že tento nedostatok znevýhodnil sťažovateľa v jeho procesnom postavení charakterizovanom právoplatným rozhodnutím

o základe uplatneného nároku na náhradu škody, má popísaná vada za následok aj porušenie základného práva sťažovateľa na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 37 ods. 3 listiny, ako aj práva podľa čl. 14 ods. 1 paktu (bod 1 výroku tohto nálezu).

K namietanému porušeniu základného práva na účinný prostriedok nápravy (čl. 47 ods. 1 charty)

86. Podľa čl. 47 ods. 1 charty každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.

87. Podľa vysvetliviek k charte je toto ustanovenie založené na čl. 13 dohovoru, ktorý zaručuje každému právo na účinný prostriedok nápravy pred národným orgánom, ak boli porušené jeho práva zaručených dohovorom. Preto sa aj pri interpretácii a uplatňovaní čl. 47 ods. 1 charty možno inšpirovať judikatúrou ESĽP týkajúcou sa čl. 13 dohovoru.

88. Z nej vyplýva, že uplatňovanie práva vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhajiteľné tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie ESĽP vo veci *Silver* a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (rozsudok ESĽP z 27. 4. 1988 vo veci *Boyle a Rice* proti Spojenému kráľovstvu, séria A, č. 131).

89. V posudzovanej veci ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 47 ods. 2 charty napadnutým uznesením najvyššieho súdu porušené bolo. Preto je potrebné zaoberať sa i namietaným porušením základného práva podľa čl. 47 ods. 1 charty.

90. Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) už judikoval, že základnému právu podľa čl. 47 ods. 1 charty zodpovedá povinnosť uložená členským štátom v článku 19 ods. 1 druhom pododseku Zmluvy o Európskej únii ustanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany [rozsudok zo 16. 5. 2017, *Berlioz Investment Fund* (C-682/15, EU:C:2017:373, § 44)]. V nadväznosti na to už ústavný súd odkázal na judikatúru Súdneho dvora, podľa ktorej porušenie ustanovení práva Únie zakladá zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú jednotlivcovi porušením práva Únie a tomu prislúchajúce právo na náhradu takejto škody. Takto koncipované právo na náhradu škody, o ktoré ide aj v základnom konaní v sťažovateľovej veci (pozri bod 38), tvorí súčasť práva Únie (rozsudok z 19. 11. 1991 vo veci *Andrea Francovich a Danila Bonifaci a iní proti Talianskej republike*, spojené veci C-6/90 a C-9/90, § 37).

91. Procesné okolnosti sťažovateľovej veci však podľa názoru ústavného súdu nesvedčia v prospech sťažovateľovho návrhu na vyslovenie porušenia jeho základného práva zaručeného čl. 47 ods. 1 charty napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Ním totiž najvyšší súd rozhodol o mimoriadnom dovolaní, ktoré nepodnietil sťažovateľ, nehovoriac o tom, že tento opravný prostriedok v podstate nie je v dispozícii sporovej strany. Podstatnejším je ale fakt, že právoplatnosťou napadnutého uznesenia najvyššieho súdu došlo k „oživeniu“ základného konania bez akejkoľvek hmotnoprávnej prejudikcie výsledku vo veci samej. Preto nemožno za žiadnych okolností uvažovať o priamom „výsledkovom“ dopade uznesenia najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní na sťažovateľom uplatňované právo na náhradu škody tvoriace súčasť práva Únie. V tejto časti preto ústavný súd sťažnosti sťažovateľa nevyhovел (bod 4 výroku tohto nálezu).

K namietanému porušeniu rovnosti pred zákonom (čl. 20 charty)

92. Podľa čl. 20 charty pred zákonom sú si všetci rovní.

93. Zásada rovnosti zaobchádzania predstavuje všeobecnú zásadu práva Únie ustanovenú v článku 20 charty, ktorá je konkretizovaná prostredníctvom zásady zákazu diskriminácie uvedenej v článku 21 ods. 1 charty. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora

uvedená všeobecná zásada od normotvorcu Únie v súlade s požiadavkami článku 52 ods. 1 charty vyžaduje, aby sa s porovnateľnými situáciami nezaobchádzalo rozdielne a aby sa s rozdielnymi situáciami nezaobchádzalo rovnako, ibaže by takéto zaobchádzanie bolo objektívne odôvodnené (v tomto zmysle pozri napr. rozsudok Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals/Komisia, C-550/07 P, EU:C:2010:512, § 54, § 55). Rozdiel v zaobchádzaní je odôvodnený, ak je založený na objektívnom a primeranom kritériu, to znamená ak je v súlade s právne prípustným cieľom sledovaným predmetnou právnou úpravou a tento rozdiel je primeraný cieľu, ktorý príslušné zaobchádzanie sleduje (rozsudky Arcelor Atlantique a Lorraine a i., C-127/07, EU:C:2008:728, § 47, ako aj Schaible, C-101/12, EU:C:2013:661, § 77).

94. Aplikačný vzťah čl. 20 a čl. 21 ods. 1 charty má teda obdobnú podstatu, ako je tomu v prípade čl. 12 od. 1 a 2 ústavy.

95. O čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy ústavný súd stabilne judikuje, že tieto ustanovenia súhrne vyjadrujú podstatu základných práv a sú to ústavné direktívy adresované predovšetkým orgánom pôsobiacim v normotvornej činnosti všetkých stupňov. Vzhľadom na tieto znaky nemôžu byť zásadne priamo aplikovateľné v individuálnych záležitostiach (I. ÚS 59/97, II. ÚS 85/07). Ústavný súd nevidí dôvod pojať odlišný postoj k čl. 20 charty, a to s ohľadom na jeho jazykovú formuláciu, ako aj berúc do úvahy odkázanú judikatúru Súdneho dvora (Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals/Komisia). Preto ani v tejto časti sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

III.

96. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

97. Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, jeho základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny, jeho práva na rovnosť osôb pred súdom podľa čl. 14 ods. 1 paktu, jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a jeho základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 47 ods. 2 charty napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, bolo potrebné využiť právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, zrušiť uznesenie najvyššieho súdu z 31. januára 2017 v konaní sp. zn. 2 M Cdo 1/2017 a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

98. Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

99. Po vrátení veci najvyšší súd opätovne o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora rozhodne, pričom bude povinný dôsledne sa vysporiadať s otázkou jeho prípustnosti, a to v intenciách vyvažovania záujmu na zachovaní právnej istoty sťažovateľa nastolenej v základnom konaní i v konaní o riadnom dovolaní žalovaného tak, ako boli prezentované v odôvodnení tohto nálezu. Pritom vezme do úvahy relevantné judikátorne postoje ESĽP.

IV.

100. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

101. Sťažovateľ navrhol priznať mu náhradu trov právneho zastúpenia. Vyčíslil ju alternatívne, a to tak vo verzii založenej na oceníteľnosti predmetu konania v peniazoch, ako aj v podobe peňažnej neoceníteľnosti predmetu konania.

102. Poskytovanie ochrany základným právam a slobodám ako individuálny subjektívnym právam sťažovateľovej je podľa názoru ústavného súdu ako predmet konania podľa čl. 127 ods. 1 ústavy neoceníteľný peniazmi. Tento predmet konania nemožno bez ďalšieho stotožňovať s predmetom konania vedeného pred všeobecnými súdmi, z ktorého pochádza verejno-mocenský zásah preskúmaný ústavným súdom v konaní o tzv. ústavnej sťažnosti. Preto i v prípade sťažovateľa vychádzal ústavný súd pri výpočte náhrady trov konania z neoceníteľnosti jeho predmetu peniazmi.

103. Ústavný súd vzhľadom na výsledok meritórneho prerokovania sťažnosti považoval za potrebné priznať sťažovateľovi náhradu trov konania za dva úkony právnej služby poskytnutej jej právnym zástupcom, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, ako aj za písomné podanie – sťažnosť.

104. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

105. Úkony právnej služby boli vykonané v roku 2017. Základná tarifa podľa § 11 ods. 3 vyhlášky je 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 884 € pre úkony v roku 2017), čo predstavuje za jeden úkon v roku 2017 odmenu v sume 147,33 € a k tomu režijný paušál za jeden úkon v sume 8,84 €.

106. Náhrada trov právneho zastúpenia vo vzťahu k prevzatiu a príprave zastúpenia sťažovateľa, ako aj k podaniu sťažnosti predstavuje 294,66 €. K tomu bolo potrebné pripočítať dvakrát režijný paušál, teda 17,68 €. Sťažovateľ má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v sume 312,34 €. Keďže však preukázal, že je registrovaným platiteľom dane z pridanej hodnoty, ústavný súd pripočítal k stanovenej sume náhrady trov 20 % predmetnej dane. Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia predstavuje 374,81 €

(bod 3 výroku tohto nálezu), pričom najvyšší súd je povinný zaplatiť ju na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

107. Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júna 2018